

คำวินิจฉัย (พิตวา) จุฬาราชมนตรี ที่ 12/2556

เรื่อง การจัดทำโครงการส่งเสริมพิธีละศีลอดในเดือนรอมฎอน

คำถาม : การจัดทำโครงการส่งเสริมพิธีละศีลอดในเดือนรอมฎอนขัดกับเจตนารมณ์ของกฎหมายปกครองท้องถิ่นหรือไม่อย่างไรตามทัศนะอิสลาม ?

คำวินิจฉัย

الحمد لله رب العالمين والصلاة والسلام على سيدنا محمد وعلى آله وصحابه أجمعين ... وبعد :

ตามที่สำนักงานเทศบาลตำบลรัชฎา จังหวัดภูเก็ต มีหนังสือขอความเห็นจุฬาราชมนตรี ถึงหลักปฏิบัติในพิธีละศีลอดเดือนรอมฎอน เพื่อแจ้งกรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่นให้ทบทวนความเห็นซึ่งตอบข้อหารือตามที่จังหวัดภูเก็ต มีหนังสือหารือ ที่ภก. 0037.4/13695 ลงวันที่ 16 กันยายน 2553 กรณีเทศบาลตำบลรัชฎา จัดทำโครงการส่งเสริมพิธีละศีลอดเดือนรอมฎอน โดยกรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น พิจารณาแล้วเห็นว่า การดำเนินการตามอำนาจหน้าที่ของเทศบาลตำบลในการบำรุงศิลปะ จารีตประเพณี ภูมิปัญญาท้องถิ่นและวัฒนธรรมอันดีของท้องถิ่น ตามพระราชบัญญัติเทศบาล พ.ศ. 2496 มาตรา 50 (8) และพระราชบัญญัติกำหนดแผนและขั้นตอนการกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น พ.ศ. 2542 มาตรา 16 (11) ควรเป็นไปในลักษณะการส่งเสริมและสนับสนุนที่ให้ประโยชน์ บำรุง รักษาศิลปะ จารีตประเพณี ภูมิปัญญาท้องถิ่นและวัฒนธรรมอันดีของท้องถิ่น หรืออำนวยความสะดวกแก่ประชาชน อันเป็นการจัดบริการสาธารณะเพื่อประโยชน์ของประชาชนในท้องถิ่นของตนตามที่กฎหมายกำหนดไว้ เช่น การจัดกิจกรรมในเชิงการให้ความรู้หรืออนุรักษ์วัฒนธรรมประเพณีอันดีของท้องถิ่น ซึ่งไม่เกี่ยวข้องกับการปฏิบัติพิธีกรรมตามความเชื่อของบุคคลใดบุคคลหนึ่ง ดังนั้น การที่เทศบาลตำบลรัชฎาจัดซื้ออาหารและเครื่องดื่มให้แก่ประชาชนในท้องถิ่น เพื่อประกอบพิธีละศีลอดในเดือนรอมฎอนอันเป็นการประกอบพิธีกรรมเฉพาะตัวสำหรับผู้นับถือศาสนาอิสลาม จึงไม่อาจถือว่าเป็นการจัดทำบริการสาธารณะตามอำนาจหน้าที่ของเทศบาล และรับรองความเห็นของจังหวัดว่าถูกต้องแล้วนั้น สำนักจุฬาราชมนตรีมีความเห็นดังนี้

1. การประกอบพิธีละศีลอดในเดือนรอมฎอนสำหรับผู้นับถือศาสนาอิสลามนั้น ถึงแม้ว่าจะเป็น การประกอบพิธีกรรมเฉพาะตัวสำหรับบุคคล ที่เข้าเกณฑ์บังคับตามศาสนบัญญัติก็จริง แต่มีข้อ บัญญัติทางศาสนาส่งเสริมให้ผู้นับถือศาสนาอิสลามร่วมชุมนุมในการประกอบพิธีกรรมดังกล่าว ณ มัสยิดสถาน อันเป็นศูนย์รวมของชุมชน มีการร่วมแรงและสละเวลาเพื่อการประกอบอาหารสำหรับ การทำพิธีละศีลอด ตลอดจนมีการบรรยายศาสนธรรมและให้ความรู้อันเป็นประโยชน์ซึ่งถือเป็นการ จัดกิจกรรมให้ความรู้แก่สาธารณชน อีกทั้งมีการร่วมปฏิบัติพิธีละหมาดอันเป็นศาสนกิจหลักของผู้ นับถือศาสนาอิสลาม ซึ่งได้แก่การละหมาดมักริบ อิซฮาอ์และการละหมาดตะรอวีห์ อันเป็นการปฏิบัติ ศาสนกิจที่จำต้องกระทำเป็นหมู่คณะและมีอันสืบสันตมา ดังที่ปรากฏตัวบทในพระวจนะของศาสดา มุฮัมมัด ﷺ และคำวินิจฉัยของปวงปราชญ์ในศาสนาอิสลาม ตลอดจนเป็นประเพณีนิยมอันเกี่ยวเนื่องด้วยศาสนาที่กลุ่มประเทศมุสลิมถือปฏิบัติสืบทอดกันมา ทั้งนี้ บรรยากาศที่ผู้นับถือศาสนา อิสลามได้กระทำให้เป็นที่ยอมรับจะเกิดขึ้นเฉพาะในเดือนรอมฎอนเป็นกรณีพิเศษซึ่งแตกต่างจาก เดือนอื่นๆ ในรอบปี ดังนั้น การสนับสนุนงบประมาณเพื่อดำเนินการประกอบพิธีละศีลอดจึงเป็นการ ส่งเสริมและสนับสนุนศาสนาหรือกิจการของศาสนาที่ให้ประโยชน์ต่อชุมชนโดยรวม อีกทั้งยังถือว่าเป็น การอำนวยความสะดวกแก่ประชาชนผู้นับถือศาสนาอิสลามเป็นการทั่วไป ทั้งนี้ ยังอนุโลมได้ว่าการประกอบพิธีละศีลอดซึ่งนิยมกระทำกัน ณ มัสยิดสถานถือเป็นจารีตประเพณีอันเกี่ยวเนื่องด้วยหลักคำสอนทางศาสนาและเป็นการสืบสานวัฒนธรรมอันดีของท้องถิ่นที่มีผู้นับถือศาสนาอิสลาม ตั้งชุมชนอาศัยอยู่ ซึ่งเป็นอำนาจหน้าที่ของผู้เกี่ยวข้องในการบำรุงรักษา ส่งเสริมและทำนุบำรุงอยู่ แล้ว และประชาชนได้รับประโยชน์โดยตรง

2. ตามความเห็นข้อที่ 1 ย่อมเป็นที่ประจักษ์ว่า การประกอบพิธีละศีลอดในเดือนรอมฎอน เป็นศาสนกิจที่ก่อให้เกิดความสามัคคีของหมู่คณะ เป็นข้อปฏิบัติตามหลักศาสนบัญญัติที่ผูกพัน เกี่ยวข้องกับสมาชิกในสังคมโดยรวม มิใช่เป็นเพียงการปฏิบัติพิธีกรรมตามความเชื่อของบุคคลใด บุคคลหนึ่งเป็นการเฉพาะ และการจัดซื้ออาหารและเครื่องดื่ม ถือเป็นเพียงส่วนหนึ่งของการดำเนินการ เพื่อประกอบพิธีละศีลอดเท่านั้น เพราะโดยข้อเท็จจริง หากมีงบประมาณจำนวนหนึ่งมาสนับสนุน และส่งเสริมโครงการ ผู้ดำเนินโครงการอันได้แก่คณะกรรมการอิสลามประจำมัสยิดย่อมได้รับความ สะดวกในการบริหารงบประมาณและการจัดกิจกรรมที่เกี่ยวข้อง ซึ่งมีได้มีเฉพาะการละศีลอดเท่านั้น หากแต่ยังรวมถึงการกระจายเมล็ดเงินที่ได้จากงบประมาณสู่ชุมชน มีการรับจ้างประกอบอาหาร มี การสั่งซื้อผลิตภัณฑ์อาหารคาวและหวาน ทั้งในรูปแบบและผลไม้ซึ่งเป็นผลผลิตของชุมชน จึงถือ เป็นการกระจายรายได้สู่ชุมชนโดยตรง การมีความเห็นว่าการจัดซื้ออาหารและเครื่องดื่มเป็นเพียง การดำรงชีพปกติของแต่ละคนอยู่แล้ว จึงเป็นการด่วนสรุปที่ไม่อิงกับข้อเท็จจริง ทั้งนี้เพราะโครงการ ดังกล่าวมีมิติทางสังคมโดยรวมเป็นองค์ประกอบอยู่ด้วย คือ การลดรายจ่ายของครัวเรือน การ กระจายรายได้ การจัดกิจกรรมให้ความรู้ทางศาสนา การสร้างความสามัคคี การบำรุงรักษาศิลปะ ทางโภชนาการและการสืบสานอาหารประจำท้องถิ่น ซึ่งเป็นจารีตนิยมเฉพาะในบางเทศกาล และ

ถือเป็นภูมิปัญญาท้องถิ่นที่สั่งสมมายาวนาน การจัดโครงการพิธีละศีลอดในเดือนรอมฎอนจึงมิใช่เป็นเพียงเรื่องของการกินการดื่มอันเป็นการดำรงชีพของแต่ละบุคคลเท่านั้น แต่ยังเป็นการสืบสานวัฒนธรรมอันดีของท้องถิ่นอันเกี่ยวเนื่องด้วยคำสอนของศาสนาทั้งสิ้น การสนับสนุนงบประมาณให้แก่โครงการประกอบพิธีละศีลอดจึงเป็นการสมควรตามอำนาจหน้าที่ของเทศบาลตำบล และองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นตามที่ปรากฏในพระราชบัญญัติเทศบาล พ.ศ. 2496 มาตรา 50 (8) และพระราชบัญญัติกำหนดแผนและขั้นตอนการกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น พ.ศ. 2542 มาตรา 16 (11) และสอดคล้องกับเจตนารมณ์ของประชาชนในท้องถิ่น ตามมาตรา 281, 282, 283 และ 289 ตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย ปี พ.ศ.2550 จึงไม่เป็นการกระทำที่ขัดด้วยสาระสำคัญและเป็นการกระทำเกินอำนาจหน้าที่ของผู้อนุมัติงบประมาณแต่อย่างใด

3. ตัวแทนของคณะกรรมการคณะผู้ทรงคุณวุฒิจุฬาราชมนตรี ได้ลงพื้นที่จังหวัดภูเก็ตเพื่อสอบถามข้อเท็จจริงจากอิหม่ามประจำมัสยิด คณะกรรมการประจำมัสยิดและสัปบุรุษประจำมัสยิดได้รับทราบข้อมูลเบื้องต้นว่า นับตั้งแต่มีการสนับสนุนงบประมาณเพื่อดำเนินโครงการประกอบพิธีละศีลอดในช่วงที่ผ่านมา มีการเปลี่ยนแปลงทางสังคมของชุมชนที่นับถือศาสนาอิสลามในพื้นที่ไปในทางที่ดีและมีความสัมฤทธิ์ผลเกินคาด เนื่องจากมีผู้นับถือศาสนาอิสลามซึ่งเป็นสัปบุรุษของมัสยิดในแต่ละพื้นที่ของจังหวัดภูเก็ตเข้าร่วมพิธีละศีลอด ณ มัสยิดสถาน และประกอบศาสนกิจร่วมกันมากขึ้นกว่าแต่ก่อนอย่างเห็นได้ชัด แต่ละครอบครัวได้พาสมาชิกทั้งชาย หญิง เด็กและผู้ใหญ่มาร่วมในโครงการดังกล่าวตลอดช่วงเดือนรอมฎอนของทุกปีที่เคยมีโครงการดังกล่าวดำเนินการ ทั้งนี้ แต่เดิมนิยมทำพิธีละศีลอดเป็นการเฉพาะของแต่ละครอบครัว แต่เมื่อมีการดำเนินโครงการดังกล่าวได้เกิดปฏิสัมพันธ์ในเชิงบวกหลายประการ ซึ่งสอดคล้องกับความเห็นที่กล่าวมาข้างต้น จึงถือได้ว่าการดำเนินโครงการดังกล่าวก่อให้เกิดประโยชน์แก่ส่วนรวมและมีประสิทธิภาพและเป็นรูปธรรม สมควรที่จะดำเนินโครงการดังกล่าวต่อไปตามเจตนารมณ์ของประชาชนในพื้นที่ จึงเห็นสมควรให้กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่นทบทวนความเห็นใหม่

والله اعلم بالصواب

อาซิส พิทักษ์คุมพล

จุฬาราชมนตรี

